

Vastaus valtuustoaloitteeseen esteettömyystietojen hyödyntämisestä uusien investointien suunnittelussa ja toteutuksessa sekä esteettömyystietojen lisäämisestä kaupungin kiinteistöihin

9836/00.05.00/2025

Kaupunginvaltuusto 19.05.2025 § 42

Puheenjohtaja Paula Werning esitteli valtuutettujen Liisa Varjolan, Jenni Aikion, Henna Hovin, Mika Bymanin, Timo Lehmusmetsän, Laila Uljaksen, Mia Ylä-Outisen, Jenny Hasun, Camilla Relanderin, Kirsi Kekin, Sanna Jacksenin, Iida Pilli-Sihvolan, Nita Aholan, Anne Hasun, Christa Carpelanin, Tiina Hämäläisen, Kaisa Spiesin ja Markku Pakkasen jättämän seuraavan valtuustoaloitteen:

”Esteettömyys on olennainen osa yhdenvertaista ja toimivaa yhteiskuntaa. Sen merkitys korostuu julkisessa rakentamisessa ja investoinneissa, joiden tulee palvella koko väestöä, mukaan lukien ikääntyneet, liikunta- ja aistirajoitteiset henkilöt sekä lasten kanssa liikkuvat.

Kunnassamme tehdään merkittäviä investointeja rakennushankkeisiin, infraan ja palvelurakenteisiin. On tärkeää, että näiden hankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa hyödynnetään systemaattisesti saatavilla olevaa esteettömyystietoa, kuten Esteetön.fi-palvelun tietoja, tai muita valtakunnallisia ja alueellisia esteettömyyskartoituksia. Tällöin voidaan varmistaa, että investoinnit tukevat saavutettavuutta, turvallisuutta ja käyttäjäystävällisyyttä alusta alkaen – eikä esteettömyyttä tarvitse jälkikäteen korjata lisätoimenpiteillä.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että:

- Kunta laatii ohjeistuksen siitä, kuinka esteettömyystietoa hyödynnetään osana investointien valmistelua, suunnittelua ja toteutusta.
- Esteettömyystiedon hyödyntäminen sisällytetään osaksi investointihankkeiden hankesuunnitelmia ja päätöksentekoprosessia.
- Kunta ottaa käyttöön esteettömyyskriteerit, joiden toteutumista seurataan ja raportoidaan investointien eri vaiheissa.
- Kunnan asiantuntijat tekevät yhteistyötä esteettömyyden asiantuntijatahojen, kuten lakisääteisten vanhus- ja vammaisneuvostojen kanssa, jotta uusimmat tiedot ja parhaat käytännöt tulevat käyttöön.

Näin vahvistamme kunnan vastuullista ja kestävästä kehitystä sekä edistämme kaikkien kuntalaisten yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia.”

Kaupunginvaltuuston päätös:

Kaupunginvaltuusto päätti lähettää aloitteen kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Kaupunginhallitus 27.10.2025

Valmistelija: apulaiskaupunginjohtaja Tuukka Forsell, puh. 020 615 9333, tuukka.forsell(at)kouvola.fi

Tekniikka ja ympäristö-toimialan ja tilapalveluiden vastaus valtuustoaloitteeseen:

Valtuustoaloitteen keskeinen sisältö ja sen sisältämä esitys toimenpiteiksi

Esteettömyys on olennainen osa yhdenvertaista ja toimivaa yhteiskuntaa. Kunnassamme tehdään merkittäviä investointeja rakennushankkeisiin, infraan ja palvelurakenteisiin. Investointien tulee tukea sujuvuutta, turvallisuutta ja käyttäjäystävällisyyttä. Toimenpide-ehdotuksien tarkoituksena on vahvistaa kunnan vastuullista ja kestävä kehitystä sekä edistää kaikkien kuntalaisten yhdenvertaisia osallistumismahdollisuuksia.

Toimenpiteiksi ehdotetaan:

- laaditaan ohjeistus, kuinka esteettömyystietoa hyödynnetään osana investointien valmistelua, suunnittelua ja toteutusta,
- esteettömyystiedon hyödyntäminen sisällytetään osaksi investointihankkeiden hankesuunnitelmia ja päätöksentekoprosessia,
- kunta ottaa käyttöön esteettömyyskriteerit,
- yhteistyön tekeminen esteettömyyden asiantuntijatahojen kanssa.

Nykytilakuvaus – Esteettömyystoiminta kaupungissa

Kouvolan kaupungin rakennettua ympäristöä koskeva esteettömyystyö käynnistyi 2023 kick-off tilaisuuden muodossa Kouvolan kaupungintalolla. Vuoden 2024 alussa käynnistettiin esteettömyyskartoitus, jossa huomioitiin kaikki kolme näkökulmaa; fyysinen, digitaalinen ja sosiaalinen esteettömyys. Kartoitus pyrki kattamaan olennaisimmat kohdat kaupungin omissa palveluissa, mutta kokonaisuuden suhteen tarkastelu ei ole aukoton. Esteettömyyskartoitus käynnistyi kyselyllä kuntalaisille sekä kaupungin sisäisesti. Kartoitus tehtiin vuonna 2024.

Esteettömyystyöryhmän toimijoina ovat olleet kaupungin eri toimijat, vanhus- ja vammaisneuvoston edustukset sekä 3. sektorin kokemustoimijoita. Esteettömyystyöryhmä on järjestänyt esteettömyyskävelyitä, -työpajan sekä kaikille avoimen esteettömyysfoorumin otsikolla "Entä jos sie et pääsis?", joka striimattiin myös verkkoon. Jatkuvaa konkreettista esteettömyystyötä tekemään on syksyllä 2025 perustettu esteettömyysraati, jossa on edustukset digitaalisesta, sosiaalisesta ja fyysisestä esteettömyydestä.

Esteettömyyskävelyiden tarkoituksena on huomioida, kuinka esteettömyys toteutuu kohteissa huomioiden fyysinen, digitaalinen ja sosiaalinen esteettömyys. Esteettömyyskävelyillä arvioidaan kohteiden saavutettavuutta ja esteettömyysratkaisuja paikan päällä. Kävelyihin osallistuu esteettömyysraati ja tarvittaessa muita asiantuntijoita.

Kävelykohteita ovat olleet mm.:

- Kouvolan kaupungintalo
- Ratamon esteetön reitti
- Käyrälammen esteetön ulkoilureitti
- Kuusankosken urheilutalo
- Eskolanmäen liikuntahalli
- Valkealan monitoimitalo (ulko- ja pysäköintialueet, sisätilat ja oppilaan näkökulma)
- Inkeröisten monitoimitalo (ulko- ja pysäköintialueet, sisätilat)
- Kouvolan kaupungin verkkosivut (digitaalinen kävely)

Kävelyillä muodostuneet havainnot on välitetty tiedoksi tilapalveluiden eri rakenteilla tai suunnittelussa olevien kohteiden hyödynnettäväksi. Kaupungin tilapalvelut ovat määrittäneet esteettömyyttä edistäviä suunnitteluperiaatteita, joita noudatetaan rakennetun ympäristön suunnittelussa. EsteettömyyskartoitUSRaportti ja tilapalveluiden suunnitteluohjeet esiteltiin maaliskuun foorumissa.

Esteettömyysfoorumeiden järjestämistä on tarkoitus jatkaa säännöllisesti. Foorumit kokoavat esteettömyysasioiden ympärillä toimivat tahot yhteen, herättelevät julkista keskustelua ja tuovat esteettömyysnäkökulmaa esille, sillä esteettömyys kuuluu kaikille.

Lakisääteisillä vanhus- ja vammaisneuvostoilla on oma tärkeä roolinsa kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjinä. Neuvostot muun muassa edistävät edustamiensa väestöryhmien ja viranomaisten välistä yhteistyötä sekä tekevät erilaisia päätöksentekoon liittyviä aloitteita. Vaikuttamistoimielimet ovat tärkeitä esteettömyystyön edistäjiä.

Rakennetun ympäristön esteettömyyslainsäädäntö

Rakennetun ympäristön esteettömyyslainsäädäntö perustuu YK:n vammaisyleissopimukseen, jota toimeenpannaan kansallisesti rakentamislainsäädännössä ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa rakennuksen esteettömyydestä.

Useisiin tuoreisiin asemakaavoihin ja asemakaavan muutoksiin on sisällytetty määräyksiä esteettömyyteen liittyen. Lisäksi vuonna 2020 hyväksyttyyn Ydinkeskustan osayleiskaavaan on määritelty esteettömyyden erikoistason alue. Kaavat ohjaavat alueiden tarkempaa suunnittelua, jossa apuna käytetään mm. Helsingin kaupungin ja SOTERA:n laatimia SuRaKu-ohjeita.

Tekniikka- ja ympäristötoimialan investoinnit ja toiminta

Aloitteessa esitetään, että kaupungin sisäiseen käyttöön laaditaan ohjeistus, kuinka esteettömyystietoa hyödynnetään osana investointien valmistelua, suunnittelua ja toteutusta. Investointien valmistelussa ja suunnittelussa esteettömyyden huomiointi on jo nyt arkipäivää, eikä erillistä ohjeistusta katsota tarpeelliseksi.

Kunnossapidon osalta haasteita esteettömyyden toteutumiselle luo talviaika ja sen mukanaan tuoma lumi ja jää. Vaikka lumenpoistoa tehtäisiin tehostetusti, voi reitille jäädä kohtia, joissa esteettömyys ei toteudu. On kuitenkin huomioitava, että tonttiliittymiin aurauksen yhteydessä mahdollisesti kasautuvien vallien poistaminen kuuluu lain mukaan tontinomistajalle.

Suurin osa asemakaavoista sekä katu- ja yleisen alueen suunnitelmista lähetetään vanhus- ja vammaisneuvostolle kommentoittaviksi ennen niiden viimeistelyä. Haastavissa kohteissa eri henkilöiden asiantuntijuutta on myös hyödynnetty esimerkiksi parhaan mahdollisen ratkaisun valinnassa. Etenkin palveluita sisältävillä alueilla kulkureittien esteettömyyteen pyritään kohdentamaan erityistä huomiota käytössä olevan tilan antamissa rajoissa. Myös osa ulkoilureiteistä ja luontopoluista on toteutettu esteettöminä. Tällä hetkellä suunnitellaan esteetöntä leikkipaikkaa Urheilupuistoon.

Esteettömyyskriteereillä tarkoitetaan yleensä tarkistuslistaa, jonka avulla tietyn kohteen esteettömyyden tilanne voidaan helposti tarkistaa. Esimerkiksi Invalidiliiton valmiin kriteeristön käyttöönotto voidaan ottaa helposti pysyväksi käytänteeksi suunnitelmien itselleluovutusvaiheessa. Valmiita kohteita on katselmoitu yhdessä kokemusasiantuntijoiden kanssa, ja havaitut puutteet korjattu mahdollisimman pian.

Tilapalveluiden investoinnit ja toiminta

Tilapalveluiden toimintaa ohjaa Rakentamislaki, jossa rakennushankkeeseen ryhtyvän velvoitteet ovat Tilapalveluiden. Rakentamislain mukaisesti rakentamishankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava, että rakennus ja sen piha- sekä oleskelualueiden

suunnittelussa ja rakentamisessa huomioidaan esteettömyys ja käytettävyys erityisesti lasten, ikääntyneiden, vammaisten ja liikkumis- ja toimiesteisten henkilöiden kannalta, huomioiden kuitenkin rakennuksen käyttötarkoitus.

Rakennushankkeeseen ryhtyvän velvoitteita on tarkennettu Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017). Laki ja asetus asettavat vähimmäisvaatimukset rakennushankkeeseen ryhtyvälle. Nykyisessä asetuksessa on keskiössä liikkumis- ja toimimisesteinen henkilö. Lisäksi esteettömyyden suunnittelua ohjaa mm. Ympäristöministeriön asetukset rakennuksen käyttöturvallisuudesta (1007/2017) sekä rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017).

Hankekohtaisesti lisäksi hyödynnetään lukuisia olemassa olevia ohjeistuksia, joita on julkaissut mm. Ympäristöministeriö, Rakennustietosäätiö (RT-kortit), Suomen Standardoimisliitto, Invalidiliitto, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja liikunnan lajiliitot.

Esteettömyyden toteuttaminen rakennushankkeissa tehdään hankekohtaisesti. Tilapalveluiden investoinnit ovat moninaisia ja yhteinen kaikkiin hankkeisiin soveltuva ohjeistus jäisi liian yleiselle tasolle. Tästä syystä myös rakennussuunnittelua koskeva tilapalveluiden yleisohje on jäänyt toteuttamatta. Hankekohtaisesti esteettömyyden toteuttamisen arviointi tulee tehtyä huolellisemmin ja tässä voidaan käyttää apuna esimerkiksi invalidiliiton valmiita tarkastuslistoja. Tarkastuslistat eivät kuitenkaan sellaisenaan sovellu jokaiseen hankkeeseen ja näiden soveltuvuus tulee hankekohtaisesti arvioida yhdessä tiloja tulevan palvelun edustajien kanssa.

Tarveselvitysvaiheessa tilapalvelut huolehtii, että tiloja tulevan palvelun edustajat määrittävät tarvittavan esteettömyyden tason, mikä toimii lähtötietona hankkeen seuraaviin vaiheisiin. Esteettömyysvaatimusten tarkoituksenmukaisuus määritetään yhdessä käyttäjien kanssa. Tilapalvelut toimii tarveselvitysvaiheessa asiantuntijana, esim. perusparannushankkeiden esteettömyysratkaisujen kustannusvaikutusten osalta.

Tilapalvelut tekee yhteistyötä kokemusasiantuntijoiden, vammais- ja vanhusneuvoston edustajien sekä kaupungin sisäisten esteettömyysasiantuntijoiden kanssa investointihankkeiden eri vaiheissa. Esimerkiksi Inkeröisten monitoimitalon sekä Eskolanmäen liikuntahallin suunnitelmia esiteltiin neuvostoissa ja lisäksi näihin toteutettiin esteettömyyskävelyt. Lisäksi perusparannusinvestointien yhteydessä toteutetaan esteettömyyskartoituksia, jotka toimivat lähtötietona hankkeen seuraaviin vaiheisiin. Investointihankkeiden eteneminen tullaan esittelemään säännöllisesti vammais- ja vanhusneuvostossa, jotta em. tahot saavat mahdollisuuden kommentoida hankkeiden esteettömyyden huomioimista oikea-aikaisesti.

Tilapalveluilla on investointihankkeissaan johtamisvastuu, johon sisältyy mm. varmistaminen, että kohteessa käytettävät suunnittelijat ymmärtävät esteettömyyden oikealla tavalla ja kantavat vastuunsa sekä käyttäjien kanssa määritetty esteettömyyden taso toteutuu suunnittelussa ja toteutuksessa. Tilapalvelut ovat lisänneet tietouttaan esteellisyyden kirjosta ja näiden huomioimiseen olemassa olevista työkaluista, mikä tukee esteettömyyden tarkoituksen mukaisten vaatimusten toteuttamista investoinneissa.

Aloitteen tekijöiden kommentit vastauksesta

Valtuustoaloitteeseen laadittu vastaus on annettu valtuustoaloitteiden käsittelyohjeen mukaisesti aloitteen tekijälle kommentoitavaksi ennen vastauksen päätöksentekoon saattamista. Liisa Varjolalta ja Jenni Aikiolta saapunut kommentti on **oheismateriaalina**. Vastausta valtuustoaloitteeseen on täydennetty kommenttien perusteella.

Yhteenveto: Valtuustoaloitteessa esitettyjen toimenpiteiden toteuttaminen ja siihen liittyvät perustelut sekä mahdolliset rajoitteet

Yhteenvetona todetaan, että valtuustoaloite ei anna aihetta toimenpiteisiin ja Kouvolan kaupungin investoinneissa toteutetaan esteettömyyttä säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla.

Esteettömyystoiminta kaupungissa on kehittynyt esteettömyystyön kautta: -kartoituksin, -kävelyin ja muina toimenpiteinä.

Esteettömyysfoorumien järjestämistä on tarkoitus jatkaa säännöllisesti. Lakisääteisillä vanhus- ja vammaisneuvostoilla on oma tärkeä roolinsa kuntalaisten hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjinä. Vaikuttamistoimielimet ovat tärkeitä esteettömyystyön edistäjiä.

Esteettömyyden toteuttaminen investointihankkeissa tehdään hankekohtaisesti, hyödyntäen Invalidiliiton kriteeristöä. Tarkistuslistat eivät kuitenkaan suoraan sovellu jokaiseen hankkeeseen, soveltuvuus arvioidaan tapauskohtaisesti.

Hallintosäännön § 121 mukaisesti jos valtuustoaloitteessa on vähintään 15 valtuutetun allekirjoitus, aloitteeseen vastaa kaupunginhallitus ja vastaus käsitellään kaupunginvaltuustossa. Tämän valtuustoaloitteen on allekirjoittanut 18 valtuutettua.

Lisätietoja: Tekniikka ja ympäristö toimialan toiminnan osalta kaupungininsinööri Anne Ahtiainen, puh 020 615 8574, anne.ahtiainen(at)kouvola.fi, Tilapalveluiden toiminnan osalta toimitilajohtaja Katja Ahola, puh 020 615 9013, katja.e.ahola(at)kouvola.fi; Hyvinvointipalveluiden osalta hyvinvointipäällikkö Sanna-Riitta Junnonen, puh. 020 615 7429, sanna-riitta.junnonen(at)kouvola.fi

Kaupunginjohtajan ehdotus:

Kaupunginhallituksen ehdotus kaupunginvaltuustolle:

Kaupunginvaltuusto päättää

1. merkitä valtuustoaloitteeseen saadun vastauksen tiedoksi.
2. todeta, että valtuustoaloite ei anna aihetta toimenpiteisiin ja Kouvolan kaupungin investoinneissa toteutetaan esteettömyyttä säännösten ja määräysten edellyttämällä tavalla.
3. todeta, että valtuustoaloite on käsitelty loppuun.

Kaupunginhallituksen päätös: